

beeld: Marco Okhuizen, HH

Geld en verblijfsvergunning mogen geen obstakel zijn

‘Illegaal’ kind verdient zorg

Lenah Beening,
Sabine de Jong,
Defence for Children International

Correspondentieadres:
s.dejong@defenceforchildren.nl;
c.c.: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling
gemeld.

Enkele tienduizenden kinderen in Nederland lopen het risico dat zij niet de medische hulp krijgen die ze nodig hebben. Zorgverleners weigeren hen omdat ze geen verblijfsvergunning hebben en onverzekerd zijn. Ten onrechte. Want het recht op gezondheidszorg is een fundamenteel mensenrecht. En vergoeding van de kosten is goed geregeld.

Een zeventienjarige jongen uit Turkije gaat in Nederland naar de huisarts vanwege longklachten. Hij krijgt een verwijsbrief om naar het ziekenhuis te gaan met de verdenking van tuberculose. In het ziekenhuis zouden er foto's moeten

worden gemaakt van zijn longen. Bij de balie weigert men de jongen echter te helpen.¹

Er zijn naar schatting tussen de twintig- en dertigduizend 'illegale' kinderen in Nederland.²

Zij hebben net als alle andere kinderen recht op gezondheidszorg. Zoals bovenstaand voorbeeld over een Turkse jongen laat zien, wordt 'illegale' kinderen in de praktijk echter nog vaak de toegang tot gezondheidszorg geweigerd. Dit komt in sommige gevallen door onwil maar vaker nog door betalings- en verzekeringsproblemen, door administratieve besommeringen en door onwetendheid van ouders en personeel. Omdat zorgweigeren niet wordt gedocumenteerd, is niet vast te stellen hoe groot het percentage is dat hiermee te maken krijgt. Maar dat zorgweigeren aan deze kinderen niet incidenteel is, blijkt wel uit de klachten die binnenkomen bij organisaties zoals Pharos, Lampion, de Johannes Wier Stichting en Dokters van de Wereld. Ook de Artsen Jeugd-gezondheidszorg Nederland (AJN) uiten hun zorgen over de medische zorg aan 'illegale' kinderen.³

Mensenrecht

Gelukkig zijn er ook veel medici die wel weten dat kinderen zonder verblijfsvergunning recht hebben op gezondheidszorg en hier ook naar handelen. Toch merkt Defence for Children, een van de initiatiefnemers van de website

voor een ieder toegankelijk te zijn. Bij het recht op gezondheidszorg voor 'illegale' kinderen zijn vooral het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en de Vreemdelingenwet 2000 van belang. Artikel 3 van het IVRK bepaalt dat bij alle beslissingen die een kind aangaan, het belang van het kind voorop dient te staan. Dit geldt ook voor medische beslissingen. Artikel 10 van de Vreemdelingenwet bepaalt dat medisch noodzakelijke zorg onverkort toegankelijk dient te blijven voor 'illegaal' in Nederland verblijvende vreemdelingen.

*Een negentienjarig, zwanger meisje uit Angola gaat regelmatig voor controle naar de verloskundige. Ze hoeft hiervoor niet te betalen, dit is via de GGD geregeld. De verloskundige adviseert haar een afspraak te maken bij een gynaecoloog in verband met de naderende bevalling. Een baliemedewerkster van het ziekenhuis stuurt het meisje weg, omdat ze geen verblijfsvergunning heeft. Op de vraag wat ze toen gedaan heeft, antwoordt het meisje: 'Niks, ik ben weer naar huis gegaan. Ik zal nu thuis moeten bevallen.'*¹

Hoewel veel artsen 'illegale' kinderen de zorg verlenen waar zij recht op hebben, laten sommige medici en zorginstellingen de kwaliteit van medische zorg afhangen van geld en een verblijfsvergunning. Weigering van zorg aan deze kinderen is extra zorgelijk vanwege hun kwetsbare positie en vaak slechte psychische gesteldheid. Dit kan uitmonden in al dan niet permanente gezondheidsschade.

Verwijsbrief

*Het jongste kind (6) uit een Somalisch gezin, heeft enige tijd terug haar arm gebroken en kan nu haar elleboog niet meer volledig buigen. Een duidelijke beperking is zichtbaar. Tijdens een nacontrole in het ziekenhuis geeft de orthopedisch chirurg een briefje mee met het telefoonnummer van een fysiotherapeut, maar geen verwijsbrief. Als het gezin contact opneemt met de betreffende fysiotherapeut, wordt medegedeeld dat het meisje geen therapie krijgt omdat zij niet verzekerd is. De moeder gaat vervolgens maar zelf met haar dochter oefenen, maar nog steeds kan die haar elleboog niet helemaal buigen en strekken.*¹

Voor een 'illegaal' kind is het belangrijk dat de arts altijd een verwijsbrief schrijft. Daarmee wordt de zorg medisch noodzakelijk en kan de zorgaanbieder een financiële vergoeding krijgen voor de verleende zorg. Het begrip 'medisch noodzakelijk zorg' brengt veel vragen met zich mee, vooral omdat de invulling van het begrip wordt overgelaten aan de arts zelf. De arts kan hierbij echter als stelregel aanhou-

Voor een 'illegaal' kind is het belangrijk dat de arts altijd een verwijsbrief schrijft

iLegaalkind.nl, dat er nog veel onwetendheid bestaat over zorgverlening aan 'illegale' kinderen.

Zowel in nationale als in internationale regels is het recht op gezondheidszorg erkend als een fundamenteel mensenrecht. Deze zorg dient

SAMENVATTING

- Er zijn naar schatting tienduizenden 'illegale' kinderen in Nederland.
- Hoewel zij onverkort recht hebben op gezondheidszorg, wordt hen dit vaak geweigerd.
- Dit komt vaak door betalings- en verzekeringsproblemen of door onwetendheid van ouders en medisch personeel.
- Weigering van zorg aan 'illegale' kinderen kan strafbaar zijn als het kind hierdoor lichamelijk letsel oploopt.
- Zorgaanbieders en zorginstellingen hebben géén rol in het actief opsporen en aangeven van 'illegalen'.
- Oninbare kosten van zorg aan 'illegalen' worden (gedeeltelijk) vergoed via het CVZ.

den dat het moet gaan om 'verantwoorde en passende zorg'.

Zorg die onder de basiszorgverzekering valt, is altijd 'verantwoord en passend'. Hieronder valt zorg in levensbedreigende situaties en bij gevaar voor blijvend verlies van essentiële functies. Maar ook zorg bij gevaar voor een besmettelijke ziekte of bij agressief gedrag door psychische stoornissen, is verantwoord en passend. Daarnaast behoren vaccinaties, jeugd-gezondheidszorg, zorg bij zwangerschap en zorg rond de geboorte van het kind tot medisch noodzakelijke zorg.

Zorg aan kinderen is overigens altijd medisch noodzakelijk. Het gaat dus niet alleen om zorg in acuut levensbedreigende situaties. Weigering van zorg aan 'illegale' kinderen kan zelfs strafbaar zijn als het kind hierdoor lichamelijk letsel oploopt.

Niet klikken

*Een elfjarige Somalische jongen heeft sinds twee jaar epilepsie en heeft al meerdere malen een aanval gehad. Bij het maken van afspraken bij de huisarts ervaart het gezin veel problemen. Soms moeten ze drie weken wachten om geholpen te worden, terwijl ze in veel gevallen alleen een herhalingsrecept nodig hebben. Bij de neuroloog in het ziekenhuis, waar het zoontje langs moet voor controles, wordt zelfs een keer bedreigd met de politie als de rekening niet wordt betaald. Dit terwijl het gezin was doorverwezen door de huisarts.*¹

Dreigen om de politie te bellen als een rekening voor medische zorg niet wordt betaald, is niet toegestaan. Zorgaanbieders en zorginstellingen hebben géén rol in het actief opsporen en aangeven van 'illegalen'. Klikken mag niet, laat staan dat er een 'klikplicht' bestaat. Van belang is dat 'illegale' kinderen medisch noodzakelijke zorg krijgen zonder dat ze op dat moment hoeven te vrezen voor vervolging.

Betaling

Vaak ontstaan er wel problemen bij de vergoeding van de gemaakte kosten. Wie moet deze betalen? De ouders/vertegenwoordigers van het kind zijn in eerste instantie zelf aanspreekbaar voor de betaling. Als echter blijkt dat de ouders de kosten niet kunnen opbrengen, dan mag zorg niet worden geweigerd. De zorgaanbieder kan dan aanspraak maken op een financiële vergoeding van oninbare kosten conform de regeling die het College voor Zorgverzekeringen (CVZ) uitvoert.

Hiervoor maakt het verschil om wat voor soort zorg het gaat. Direct toegankelijke zorg (huisartsen, tandartsen, fysiotherapie, kraamzorg en Eerste Hulp van het ziekenhuis) kan worden gedeclareerd bij het CVZ. 80 procent van deze zorg wordt vergoed, en voor vroedvrouwenzorg en kraamzorg is dat zelfs 100 procent.

Niet-direct toegankelijke zorg (apotheken, ziekenhuizen, ggz-instellingen, verpleeghuizen en ambulancediensten) kan alleen worden gedeclareerd bij het CVZ als de zorg door een bij het CVZ gecontracteerde instelling is verleend. Een lijst van apotheken en ziekenhuizen die zijn gecontracteerd, staat op de site van het CVZ. Voor AWBZ-zorg ten slotte (GGZ-instellingen, psychiatrische instellingen, verpleeghuizen en andere AWBZ-instellingen) sluit het CVZ per persoon een contract af.

Geen gunst

Ondanks nationale en internationale wet- en regelgeving – waarin het recht op de grootst mogelijke mate van gezondheidszorg is vastgelegd – wordt het recht op gezondheidszorg voor 'illegale' kinderen nog vaak geschonden. Onwetendheid van personeel en ouders, betalingsproblemen en de diverse formulieren die moeten worden ingevuld, zijn enkele oorzaken van de problemen.

Door hun 'onzichtbaarheid' vormen 'illegale' kinderen echter een extra kwetsbare groep, waarbij zorgweigering behalve kwalijk ook gevaarlijk is. Daarnaast is het door de financiële vergoeding waar de zorgaanbieder aanspraak op kan maken, ook onnodig om 'illegale' kinderen zorg te weigeren. Medische hulp aan deze groep dient daarom zonder belemmeringen te worden verleend. Dat is geen gunst maar een recht.

Eerder verschenen artikelen en nieuwsberichten over de zorgverlening aan illegale patiënten vindt u bij dit artikel op www.medischcontact.nl.

Referenties

1. Casus afkomstig van kennis- en adviescentrum Pharos.
2. Kromhout MHC, Wubs H, Beenackers EMTh. Illegaal verblijf in Nederland, een literatuuronderzoek. WODC, ministerie van Justitie, 2008-03.
3. Standpunt Artsen Jeugd-gezondheidszorg Nederland over de uitzetting en detentie van kinderen, 2008.